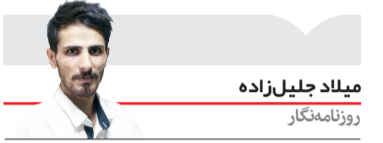

گزارشی از غارت ۳ کشور فرانسه، آمریکا و انگلستان از آثار باستانی ایران

غارت وا کینگ‌ها از فلات ایران

میلاد جلیلزاده

روزنامه‌نگار

موزه لوور فرانسه، موزه متروپولیتن نیویورک و موزه بریتانیا؛ کسی ضرب و تقسیم نکرده اما با یک نگاه سساده به هر کدام از این موزه‌ها می‌شود فهمید که تعداد اشیای عتیقه ایرانی در آنها بیشتر از قطعاتی است که در خود ایران نگهداری می‌شوند. به عبارتی باید گفت آنها تاریخ باستانی ایران را غارت کرده‌اند. ساده‌دلانی هستند که می‌گویند این اشیای جایشان در آنجا امن تر است و غربی‌ها از آنها بهتر و پیشرفته‌تر مراقبت می‌کنند؛ اما چطور می‌شود شیئی را که ۱۴ هزار سال در یک قبر سالم مانده بود برای ادامه بقا، محتاج به قاب‌های شیشه‌ای موزه لوور دانست؟ هیچ توجیهی در این باره پذیرفتنی نیست و اتفاقاً بحث بر سر اشیای عتیقه ایرانی که توسط آمریکا، فرانسه و انگلستان سرقت شده‌اند، دقیقاً همان نقطه‌ای است که تناقض غرب گریزی از یک سوداگرایه باستان‌گرایی ایرانی از سوی دیگر را مشخص می‌کند. سرقت اشیای عتیقه ایرانی توسط غربی‌ها در سه کانال صورت گرفته است. بخش اول از این مسروقات از زمان ناصرالدین شاه قاجار آغاز شد و تا زمان کودتای ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ به طول انجامید. در این دوره فرانسوی‌ها دست برتر را در میدان داشتند و کسر قابل توجهی از آنچه اکنون در موزه لوور نگهداری می‌شود مربوط به مسروقات همین دوره است. بخش دوم مربوط به آمریکایی‌هاست. آمریکایی‌ها بعد از کودتای ۲۸ مرداد نفوذ خود را در ایران افزایش دادند و با وجود کوتاه‌تر بودن زمان حضورشان نسبت به فرانسوی‌ها، به دلیل بی‌رقیب بودن ششان در ایران به لحاظ سیاسی، طی همان مدت کوتاه اشیای بسیار زیادی را از کشور خارج کردند. بخش سوم مربوط به انگلیسی‌هاست.

انگلیسی‌ها قبل از سارقان فرانسوی در کار اکتشاف و خارج کردن اشیای تاریخی از ایران بودند و بعد از روی کار آمدن آمریکایی‌ها هم همچنان بدون سروصدا کارشان را ادامه دادند. ایران در آن دوره با آمریکا و فرانسه قراردادهای ذلیلانه‌ای در مورد حق جست‌وجو و اکتشاف و واگذاری این اشیای معتقد کرده بود اما انگلیسی‌ها همان دستخط ساده را هم به ایران نداده بودند. متأسفانه اکثر قوانین بین المللی بعد از غارت کشورهای باستانی توسط غربی‌ها تنظیم شدند و به علاوه، در تنظیم این کنوانسیون‌ها هم نفوذ کشورهای غربی به‌شدت مؤثر بود.

در بند سوم از ماده ۴ «کنوانسیون مربوط به اتخاذ تدابیر برای ممنوع کردن و جلوگیری از ورود و صدور

و انتقال مالکیت غیرقانونی اموال فرهنگی» مصوب ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ کنفرانس عمومی یونسکو آمده است: «اموال فرهنگی که به‌وسیله هیات‌های باستان‌شناسی، مردم‌شناسی یا علوم طبیعی یا موافقت مقامات صلاحیت‌دار کشور مبدأ این اموال به‌دست آمده‌اند، جزئی از میراث فرهنگی کشور مقصد را تشکیل می‌دهند.» این بند که ظاهراً با کوشش دولت‌های غربی در کنوانسیون ۱۹۷۰ گنجانده شده است، خیال این دولت‌ها را از بابت دعاوی مربوط به رسمیت‌نداشتن قراردادهای واستادانه جنبه‌استعماری آنها آسوده می‌کند.

برخی ایرادات و ابهامات موجود در کنوانسیون ۱۹۷۰ موجب شد که یونسکو در سال ۱۹۹۵ میلادی معاهده دیگری موسوم به «کنوانسیون یونیدورا» (UNITROIT) را به منظور یکسان سازی سیستم حقوقی و قوانین داخلی کشورهای عضو کنوانسیون ۱۹۷۰ به تصویب برساند تا از آن طریق روند استرداد اموال فرهنگی - تاریخی را تسهیل کند و شتاب ببخشد. هنگام تصویب این کنوانسیون، کشورهای مانده ایران، یونان، ترکیه، مصر، مکزیک و... که آثار تاریخی شان طی یکی دو قرن اخیر به بی‌غما رفته، خواهان عطف بماسبق شدن کنوانسیون شدند اما این تلاش با مخالفت شدید گروه کشورهای غربی روبه‌رو مقرر شد که کنوانسیون صرفاً شامل مواردی شود که بعد از لازم‌الاجرا شدن آن واقع شده است.

(فصل چهارم، ماده ۱۰، بند یک)

اینکه مصر و ایران به ترتیب در سال‌های ۱۹۷۳ و ۱۹۷۴ به کنوانسیون استرداد اموال فرهنگی پیوستند اما فرانسه در سال ۱۹۹۷ به آن پیوست، نشان می‌دهد که کشورهای غربی تا حصول اطمینان نسبت به اینکه اموال موجود در موزه‌هایشان با خطر استرداد مواجه نخواهد شد، حاضر به پذیرش تعهدات بین المللی نشدند.

فرانسه

موزه لوور بزرگ‌ترین محل نگهداری اشیای باستانی ایران در جهان است. لسور که به بزرگ‌ترین و پر بازدیدترین موزه دنیا تبدیل شده، ۲۰ سالن بزرگ را به نمایش آثار ایرانی اختصاص داده و به عبارتی وسیع‌ترین بخش از این موزه مربوط به تاریخ ایران است. یک نگرش خود فروخته که در زمان پهلوی دوم تصمیم داشت از چنین موضوعی حساسیت‌زدایی کند، سعی در جا انداختن این نکته داشت که وجود این اشیای در آن موزه بزرگ و پیشرفته لاقبل باعث می‌شود که مردم از سراسر دنیا نمودهای تاریخی ایران را ببینند و با آن آشنا شوند؛ اما هیچ پاسخی در برابر این سوال قرار داده نشد که چرا مردم سراسر دنیا نباید خود ایران این اشیای را تماشا کنند؟ آیا توریستی که هزینه بازدید از موزه لوور را می‌پردازد، در صورتی که این اشیای داخل ایران نگهداری

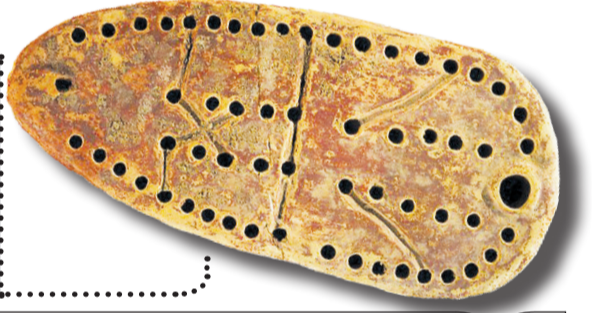
جام هیولای دوسر و غزال (آلیاز طلا و نقره) ۱۷ هزار سال پیش تپه مارلیک، موزه لوور

می‌شدند حاضر نبود برای تماشای آنها به موزه‌ای در اینجا بیاید؟ آن هم در حالی که اصل بناها (مثل تخت جمشید، تپه‌های سلیک، مقبره شوش دانیال و...) در ایران هستند و این اشیای از چنین بناهایی سرقت شده‌اند.

خروج آثار تاریخی ایران به مقصد فرانسه یکی به موجب اجازه‌نامه ناصرالدین شاه به ماسل دیولافو در سال ۱۲۶۳ خورشیدی است و دیگری به موجب امتیازی که در دو مرحله طی سال‌های ۱۲۷۴ و ۱۲۷۷ (دوره مظفرالدین شاه قاجار) به هیات انجمن علمی فرانسه واگذار شد. حتی وقتی مجلس شورای ملی در سال ۱۳۰۶ (دوره پهلوی اول) امتیاز اخیر را ملغی اعلام کرد، کماکان به فرانسویان اجازه داد که به حفاری در شوش ادامه دهند و برخی آثار را با خود ببرند. همچنین در مواد ۱۲ تا ۱۴ قانون حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹/۱۲ حفاری تجاری در محوطه‌های باستانی به رسمیت شناخته و مقرر شد که نیمی از اشیای مکشوفه متعلق به کاشف باشد. خروج پاره‌ای اشیای تاریخی از کشور توسط هیات‌های خارجی بین دهه ۱۲۱۰ تا ۱۳۵۰ بر پایه همین قانون بوده است. جالب اینکه قانون مزبور هنوز رسمیت دارد و در دعاوی حقوقی مربوط به میراث فرهنگی مورد استناد قرار می‌گیرد. منتها دولت ایران از دهه ۱۳۵۰ موارد مربوط به حفاری تجاری را مسکوت گذارده است. اوج

آمریکا

دکتر مجد نویسنده کتاب «تاراج بزرگ»، بعد از دیدار از چند موزه آمریکایی می‌نویسد: «من از موزه‌هایی مانند موزه هنر در نیویورک و موزه‌های متعدد اسمیتسونیان در واشنگتن دیدن کرده‌ام. امری که در همه آنها مرا به نهایت به خیرت انداخت این بود که موزه‌های مذکور تقریباً تمام آثار باستانی و مصنوعات هنری ایران را در فاصله زمانی ۱۹۲۵ تا ۱۹۴۱ تصاحب کرده بودند. به‌ویژه متوجه شدم موجودی عظیم اشیای دوران ساسانی و اسلامی از جمله سفالینه‌های به غایت منحصر به فرد و ارزشمند نیشابور در

موزه متروپولیتن همگی در تخته بازی ۸۵ خانه یک بازی تفریحی در ایران مربوط به چهارده هزار سال قبل کشف شده در تپه سلیک کاشان، موزه لوور

درنگ

بازگشت سرباز هخامنشی بعد از ۷۹ سال در بدهی

سردیس سرباز هخامنشی، یک قطعه تاریخی مربوط به بالاتنه‌وسر سرباز هخامنشی و همچنین نیزه اوست که سه سال پس از کشف در سال ۱۹۳۶ از ایران جنوبی کاخ «شورا» ربوده شده بود و دوباره در ۲۰۱۱ از موزه هنرهای زیبای مونترال کانادا که چنددهه پیش به آن اعطا شده بود، درزیده شد. این شی باستانی در پاییز سال ۲۰۱۷ برای حراج به نیویورک رسید و قرار بود پس از نمایش، بار دیگر در یک حراجی فروخته شود. دادستانی منطقه منهتن نیویورک پس از ثبت شکایت ایران، روند فروش این اثر باستانی را متوقف کرد و سرانجام دادگاه عالی نیویورک در همین شهر با استناد به اصل ممنوعیت معامله اموال مسروقه به بازگرداندن سردیس سرباز هخامنشی به ایران حکم داد. طبق اعلام علی‌اصغر مونس‌ن، رئیس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در حاشیه جلسه هیات دولت روز یکشنبه پانزدهم مهرماه سال ۱۳۹۷ مراسم رونمایی از سردیس سرباز هخامنشی در حضور خبرنگاران برگزار می‌شود و پس از آن، این قطعه در شهرهای مختلف کشور هم به نمایش گذاشته خواهد شد که مردم از نزدیک آن را ببینند. پیش از این هم ۱۰۸ قطعه اثر تاریخی مربوط به چغامیش خوزستان در سال ۹۴ و پیش از آن در سال ۹۰ آثاری مربوط تمدن ارت که از جیرفت درزیده شده بودند به ایران باز گردانده شد که البته از این میان ۱۸ شی تاریخی جیرفت که در گالری «برکت» با پیشینه‌ای ۱۵۰ هزار یوندی ایران به حراج گذاشته شده بود، به‌رغم تلاش‌های زیاد مسئولان میراث فرهنگی ایران نتوانستند آن را به خانه بازگردانند. این اشیای شامل دو کوزه، پنج جام، یک گلدان، یک کاسه و یک ظرف می‌شد. گفتنی است همچنان اکثر آثار باستانی ایران در سه کشور آمریکا، فرانسه و انگلستان هستند و حتی برخی از آثاری که اخیراً از ایران درزیده شده‌اند، مقابل چشم ایرانی‌ها در حراج‌های دبی، انگلستان و آمریکا معامله می‌شوند.

دهه ۱۹۳۰ به تملک این موزه درآمده‌اند. یک محراب بزرگ ۱۴۰۰ ساله از جنس کاشی لعابی متعلق به اصفهان بیش از سایر اشیای توجهم‌را به خود جلب کرد. این محراب نیز در همان دهه ۱۹۳۰ به این موزه منتقل شده بود اما اثر هنرمندانه‌ای به این بزرگی که حدود ۱۲۰۰ سال در یکی از مساجد اصفهان آرام گرفته بود چگونه از نیویورک سردرآورده است؟

نفوذ آمریکا در ایران و خیز برداشتن آنها برای غارت اشیای باستانی ایران با نزدیک شدن به دهه ۳۰ شمسی هم‌روز قوت بیشتری می‌گرفت. فشارهای دیپلماتیک آمریکا بر فرانسه در نهایت منجر به عقد قراردادی بین ایران و فرانسه در ۱۸ اکتبر ۱۹۲۷ شد. طبق این قرارداد فرانسویان متعهد شدند که از حقوق خود در معاهده ۱۹۰۰ دست بکشند. یکی از افرادی که نقش بسزایی در لغو انحصار فرانسه در آثار باستانی ایران داشت آرتور پوپ آمریکایی بود. او که اطلاعات فراوانی از فرهنگ و هنر اسلامی داشت در سال ۱۳۰۴ وارد ایران شد و در پی رفت و آمدها و تلاش‌های فراوانش برای معرفی هنر ایران، به رضا شاه نزدیک شد و مورد حمایت او قرار گرفت. پوپ در مدت اقامت و حضور خود در ایران اقدام به خارج کردن آثار ارزشمندی از ایران کرد که خروج این آثار با کمک سفارت آمریکا در ایران و از طریق ارسال بسته‌های دیپلماتیک انجام می‌شد. در زدی‌های باند پوپ در ایران به قدری واضح بود که یکی از مهندسان معماری آمریکایی به نام مایرون اسمیت به‌دزدیده شدن محرابی ۱۳۰۰ ساله در مدرسه‌ای مذهبی در اصفهان و فروختن آن به موزه متروپولیتن نیویورک توسط پوپ و باندش اشاره می‌کند. «در طول چند سال گذشته پوپ و دستیارانش با آنچه به نظر می‌آمد تحقیقات علمی در مورد منشأ محرابی مهم است - که به تازگی به تملک موزه متروپولیتن در آمده- به گدار فضای گسترده‌ای برای جولان داده‌اند. مقامات ایرانی و بازاریان هم می‌دانند که این محراب را دلال عتیقه‌ای بدنام به نام رابنو به دستور پوپ از مدرسه امامیه اصفهان درزیده است.» با وجود درزدی‌های فراوان پوپ در ایران و در کمال تعجب، رضاشاه در سال ۱۹۳۱ از او و در سال ۱۹۳۵ از همسرش با اعطای مدال ویژه‌ای به خاطر خدمات‌شان در زمینه حفظ بقایای آثار تاریخی ایران، تقدیر کرد. پوپ علاوه بر حمایت مستقیم رضاشاه از حمایت‌های محمدعلی فروغی و پسرش محسن فروغی نیز بهره‌مند بود و بسیاری از درزدی‌های خود را با پشتیبانی این دو نفر انجام می‌داد.

اگر آمریکایی‌ها و فرانسوی‌ها برای غارت اشیای عتیقه ایران، حکومت‌های وقت این کشور را مجبور به امضای قراردادهای ننگین کردند، انگلیسی‌ها حتی یک قرارداد ساده هم در این باره

دیگچه دهان لوله‌ای سه پایه ۱۲ هزار سال قبل (عصر آهن) تپه حسن لو آذربایجان موزه مترو پولیتن نیویورک

گردشکار: شورای پس از بررسی اوراق و محتویات پرونده ختم رسیدگی را اعلام و به شرح ذیل مبادرت به صدور رای می‌نماید. «رای ششورا»: درخصوص دعوی آقای غلام جعفری فرزند رجبعلی به طرفیت آقای منصور احمدزاده فرزند اسمعیل به خواسته مطالبه مبلغ ۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال بابت دو فقره چک به شماره‌های ۹۵۴/۲۵.۳۹۵۹۲۷/۱۴ و ۹۵۴/۲۵.۳۹۵۹۲۷/۵۱ هزینه‌های دادرسی و خسارت تاخیر تادیه، با عنایت به محتویات و مندرجات پرونده من جمله دادخواست تقدیمی رونوشت چک فوق‌الذکر و گواهی عدم تادیه بانکی که اصالت آنها مصون از تعرض باقی مانده و نظیر به اینکه خوانده علیرغم ابراج قانونی وقت رسیدگی و نشر آگهی در روزنامه جمهوری اسلامی به تاریخ ۹۷/۴/۲۱ در جلسه رسیدگی حضور نداشته و دلیلی بر پرداخت یا برائت ذمه خود به ششورا ارائه نداده است لذا شورا خواسته خواهان را وارد و ثابت دانسته و مستنداً به مواد ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲ قانون تجارت و تبصره الحاقی به ماده ۴ قانون صدور چک و مواد ۱۹۸، ۵۱۵، ۵۱۹، ۵۲۲-۵۲۳ جملگی از قانون آیین دادرسی مدنی حکم پسر محکومیت خوانده (خوانندگان) به پرداخت (تضامنی) مبلغ ۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال بابت اصل خواسته و هزینه دادرسی و خسارت تاخیر تادیه از تاریخ چک‌های فوق‌الذکر ۵۱/۴۲۷/۳۹۵۹۲۷/۱۴ و ۹۵۴/۲۵.۳۹۵۹۲۶/۱۴ در حق خواهان صادر و اعلام می‌دارد رای صادره غیابی بوده و ظرف مهلت ۲۰ روز پس از ابلاغ قابل‌واخواهی در همین شعبه و پس از مضي مدت ظرف مهلت ۲۰ روز قابل تجدیدنظرخواهی در محاکم عمومی شهرستان زنجان می‌باشد. محمدرضا حمیدی- قاضی شعبه ۲۰ شورای حل اختلاف زنجان

دانشنامه تحصیلی اینجانب آناء کاطلی فرزند محمدرضا به ش.ش. ۲۲۸۶ در رشته ادبیات انگلیسی در مقطع کارشناسی پیوسته صادره از دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان مفقود گردیده و فاقد اعتبار است. از اینبند تقاضای می‌شود گواهی‌نامه مذکور را به دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان به آدرس ذیل ارسال نماید. کرمان- بزرگراه امام علی (ع) - دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان- اداره فارغ التحصیلان.

♦♦♦♦♦

مدرك فارغ التحصیلی اینجانب ابراهیم فهمی فرزند غلامحسین به شماره شناسنامه ۰۳۲۲۰۲۹۴۴-۰۳۲۲۰۲۹۴۴ صادره از قم در مقطع کارشناسی رشته جغرافیای انسانی شهری صادره از واحد دانشگاهی یادگار امام خمینی (ره) با شماره ۰۳۲۵-۰۳۲۴۶۰۸۲۱ مفقود گردیده است و فاقد اعتبار می‌باشد از اینبند تقاضای می‌شود اصل مدرک را به صندوق پستی ۱۸۱۵۵-۱۴۴۱/دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) ارسال نمایند.

♦♦♦♦♦

مدرك فارغ التحصیلی اینجانب حسن سوری فرزند محمد به شماره شناسنامه ۲۲۸۸۸-صاهره از تهران مقطع کارشناسی رشته مهندسی کشاورزی گرایش زراعت صادره از واحد دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج با شماره ۰۳۶۹۱-۱۱۵۰ مفقود گردیده است و فاقد اعتبار می‌باشد. از اینبند تقاضا می‌شود اصل مدرک را به دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج به نشانی کرج، جای شهر ارسال نماید.

♦♦♦♦♦

دانشنامه تحصیلی اینجانب عصمت یابوند فرزند حسین به ش.ش. ۶۲۳۶ در رشته مهندسی الکترونیک در مقطع کاردانی صادره از دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان مفقود گردیده و فاقد اعتبار است. از اینبند تقاضای می‌شود گواهی‌نامه مذکور را به دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان به آدرس ذیل ارسال نمایند. کرمان- بزرگراه امام علی (ع) - دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان- اداره فارغ التحصیلان.

♦♦♦♦♦

دادنامه. پرونده کلاسه ۰۱۴-۰۲۹۰۰۰۹۹۸۲۶-۰۹۰۷ حوزه شماره ۲۰ شورای حل اختلاف شهرستان زنجان تصمیم نهایی شماره ۰۳۱۹-۰۲۹۰۰۹۹۷۲۶-۹۷۰۹۹۷۲۶-۲۹۰۰۳۱۹ خواهان: آقای غلام جعفری فرزند رجبعلی به نشانی استان زنجان- شهرستان زنجان- شهر زنجان- سه‌راه امجدیه -خ المسکار- پلاک ۵۵ خوانده: آقای منصور احمدزاده فرزند اسمعیل به نشانی خواسته: مطالبه وجه چک

♦♦♦♦♦

پرونده کلاسه ۰۱۴-۰۲۹۰۰۰۹۹۸۲۶-۰۹۰۷ حوزه شماره ۲۰ شورای حل اختلاف شهرستان زنجان تصمیم نهایی شماره ۰۳۱۹-۰۲۹۰۰۹۹۷۲۶-۹۷۰۹۹۷۲۶-۲۹۰۰۳۱۹ خواهان: آقای غلام جعفری فرزند رجبعلی به نشانی استان زنجان- شهرستان زنجان- شهر زنجان- سه‌راه امجدیه -خ المسکار- پلاک ۵۵ خوانده: آقای منصور احمدزاده فرزند اسمعیل به نشانی خواسته: مطالبه